

Ovboðið

Oddagrein

NÚ er um at vera ovboðið. Bylgjurnar frá fiskasølugøluni hava nóg illa lagt seg, fyrr enn nýggi gøla tekur seg upp. Nevndin hevur samtykt at selja bretska partin av fiskasøluni frá og keyparamir eru tveir av nevndarlimumum í fiskasøluni. Ein av keyparunum sigur við Sosialin fyrradagin, at keyparamir mæguliga eru inhabilir, men hetta var neyðugt fyri at fáa atgongd til EU. Enn einaferð verða vit fyllt við uttanumtosi, enn einaferð verður lagdur botnur til søgur, leysasøgur og illgitingar. Almennigurin stendur púra paff og lítur at meðan ein lítill bólkur av peningamonnum spæla sær við virðum, sum vit øll meira ella minni hava skapt ella, sum eru vorðin bjargað undan húsagongd og uppløysing við almennum peningi. Fólk spyrja undrandi, um alt ruggar rætt. Fólk spyrja undrandi, hvar øll tey eru, sum við stórum orðum um upprudding og gýtum lyftum um habilittetskrøv til alt og øll vunnu seinasta lótingsval. Fólk spyrja undrandi, um vit als onga politiska stýring hava longur í landinum, ella um tað veruliga eru so, at landsstýrið og landsstýrissflokkarnir veruliga hava ta stöðu, at vinnulivið skal rekast uttan nakra almenna upplægging, uttan skattaborgaranna pening sjálvsagt.

Tað, sum nú gongur fyri seg, er ørkymlandi og milt sagt lægt. Vit hava eitt vinnuliv, sum fyri ein stóran part er ogn hins almenna. Tað vil við øðrum orðum siga, at Palleba og Marsanna eiga Figgjargrunnin og harvið eiga tey Føroya Banka og Fiskavirking. Men Palleba og Marsanna eiga nú eisini Framtaksgrunnin saman við Hansen og Jensen í Danmark og hetta merkir so aftur, at tey eiga fiskasøluna. Hóast hesi ognarviðurskipti situr ein lítill privat klaka við allari maktini yvir bankaverð og vinnulivi og henda klakan hevur sett seg við borið at spæla matakort við pengunum hjá Palleba, Marsonnu, Hansen og Jensen. Meðan hetta spælið gongur fyri seg, sita landsstýriss politikarar hendur í fawn og vilja «ikki blanda seg», sum ein tók til í sjónvarpinum herfyri. Meiningin við tí heila var jú, segði hann, at politikararnir skuldu ikki leggja seg út í vinnulivið. Jú, tað kann vera gott og væl, um vinnulivið er privat. Men føroyska vinnulivið, í hvussu so er framleiðsluparturin, sölulivið og bankaheimurin eru jú almennar fyrirkur og tí hava politikararnir skyldu at blanda seg!

NÚ mugu vit krevja øll kort á borið. Nú mugu fólk fáa at vita, hvat tað er fyri nakað, sum gongur fyri seg. Vit vilja vita, hvi gamla fiskasølan skuldi koyrast á húsagangjúst nú og hvar, ið átti pening hjá gomlu fiskasøluni, so vit vita, hvussu nógvum krónum, vit hava bjargað hvørjari fyrirkú og hvørjum einstaklingi. Vit vilja hava at vita, um sølan av bretska partinum er í samsvor við partafelagslógina og um sølan er tað tiltak, sum í løtuni gagnar Fiskasøluni mest. Vit vilja vía, um habilittetsreglurnar eru hildnar ella tær eru brotnar. Vit vilja vita, um prísurin er tann hægsti, ið kundi fáast og okkum manglar eina forkláring uppá munin millum virðismetingina (61 mill. kr.) og prisin (35 mill. kr.). Almennigurin hevur rætt at fáa at vita, hvat tað er sum gongur fyri seg og einastu, ið kunnu tryggja okkum hendan rætt, eru lóting og landsstýri. Setast hesir stovnar nú hendur í fawn uttan at lást um vón, so fer tað síðsta av álittum til politisku skipanina, tí so tekur spurningurin seg upp, um nakar samgongupolitikari hevur fyrimunir av øllum tí, sum nú fer fram. Alt hetta, sum gongur fyri seg, nemur við almenning pening og eigur tí at vera undir demokratiskum eftirliti og tí má eingin ivi vera um habilittetin hjá teimum, sum skulu útinna hetta eftirlit.

Tað er eisini upp á tíðina, at almennigurin fær eina útmelding frá landsstýrinum um búskapar- og vinnulivspolitikkin. Hvat ætlan landsstýrið við bankanum og við Fiskavirking? Er tað, sum nú hendur, fyrsta stigjð til eina privatisering av Fiskavirking og upp á longri sikt bankanum? Vit eru mong, sum bíða eftir svarum upp á allar hesar og mangar aðrar spurningar og svarini skulu vera góð – sera góð!

Sosialurin

Øll figgjarnevndin drigin upp á tráð

Tað var nú ikki heilt uttan grund, at eg í viðtali við Sosialin segði, at Finnogi Isaksen ikki hoyrði til lættvektararnar í politikki. Hansara drúgvu royndir í politikki og gávar annars gera, at hann sum fáur dugir tað taktiska spælið.

Tíðindini og samrøðurarnar aftan á fundin í figgjarnevndini tórsgang hava so dyggiliga undirbyggt mína upplatan.

Ikki hevur Finnogi Isaksen bara sett sitt uppskot fram um skattalætta, tað er nú vanligt fyri andstöðupolitikarar, men hann hevur so sanniliga drigið allar figgjarnevndarlímurnar upp á tráð. Ikki bara andstöðulímurnar í figgjarnevndini, men vissiliga eisini samgongulímurnar við Finnoga Arge á odda.

So meistarliga er bólturin nú spældur yvir í fávningin á Finnoga Arge, at alt Føroya fólk nú situr og bíðar eftir, hvat meirilutin í figgjarnevndini og samgongan gera við andstöðuppskotið hjá Finnoga Isaksyni.

Hesin kann nú við góðari samvitsu halda summarfrí, tí nú hevur hann fingið samgonguna at gera arbeiðið fyri seg.

Um uppskotið ikki verður til nakað, ja so er tað samgongan og uttan iva landsstýrið, sum bar seg skeivt at.

Genialt! – Men kanska var mótsæðulivið í figgjarnevndini illa fyri henda dagin. Spælið tykir mær at hava verið alt ov lætt fyri Finnoga Isaksen. Hann átti at fingið onkrar kritiskar spurningar.

– – – Viðvíkjandi skattalætta annars, so eru tað neyvan tvær hugsanir um, at skattatrýstið í løtuni er ov høgt og er hósudorsøkin til, at fólk okkara flytur av landinum. Eg havi eisini alment bæði í Føroyum og Danmark sagt, at til tess at steðga framhaldandi fráflytingini, so mugu vit bæta munandi um okkara livikort.

Men tað eru triggjar orsökir til, at eg ikki kann taka undir við uppskotinum, sum av fyrstan tíð kom frá Finnoga Isaksyni, men sum øll figgjarnevndin nú hevur tikið til sitt uppskot.

1. Fyri tað fyrsta, so er tað ikki serliga abyrgdarfullur figgjarpolitikkur at taka 50 mió. kr. til inn-tøku, tí vit vita av royndum, at bert eitt lítið hótta-

fall av onkrum slag, so eru 50 mió. kr. burtur.

Vit hava í Føroyum ein ótrúliga viðkvæman búskap, so henda bert smáar broytingar í okkara fiskivinnu, so fær tað stórar avleiðingar á figgjarlógini.

Annars hevði eg væntað, at báðir Finnogarnir í figgjarnevndini høvdu líkandi uppfatan, men pipan tykist at hava fingið annað ljóð.

Landsstýrið royndi annars at leggja stóran dent á, at nýggjastu töluni skuldu takast við stórum fyrivarni.

2. Fyri tað næsta, so fer ein upphædd uppá 50 mió. kr. í skattalætta ikki at merkjast sum nakar serligur lætti.

Verður henda upphædd givin sum ein hækking av botnfrádráttinum, so vil tað fyrst hvønn einstakan lónmótakara merkja ein lætti uppá 1.650 kr. um árið ella smár 140 kr./mðr.

Men skal skattastigin broytast, so verður úrslitið tað sama um tað er tað niðasta á stiganum, ið verður broytt. Ætlanin er at lættin fyrst og fremst skal koma lág- og miðalinntøkum til góðar, so broytingin má fara fram niðast á stiganum.

Men tilíkar broytingar fáa avleiðingar fyri allar inntøkur, tí allar byrja niðast á stiganum.

Sjálvandi ber til at leggja ein lætta inn, so hesin fær progressiva ávirkan, men tekniskt er tað rættiliga trupult.

So høvdu vit 50 mió. kr., sum vit ikki vistu, hvat vit skuldu gera við – so hevði tað verið lættari og effektivari at tikið oljuavgjaldið ella stóran part av tí burtur. Tað hevði serliga munað hjá pensionistunum, men sanniliga eisini hjá øllum sethúsaeigaranum.

Ein annar vandi í eini skattalækking, um henda ikki er væl umhugsað er, at øll tey, sum meira ella minni eru undir fyrisiting av banka ella sparikassa, har er vandi fyri, at á-góðin kemur peningastovnunum til góðar og ikki lántakaranum.

3. Triðja og seinasta orsøkin til, at eg ikki taki undir við hesum uppskotinum nú er, at ein skattalætti nú vil stilla okkum veikari til samráðingarnar, har

málið má verða, at vit í minsta lagi fáa fastfryst stóran part av rentunum til danska ríkiskassan.

Um hesar samráðingar eydnast, tá ber til at tosa um skattalætta, men tá er tað ikki ein upphædd uppá 50 mió. kr.

Skuldu samráðingarnar ikki givið okkum nakran bata, ja so kunnu vit venda aftur til töluni á figgjarlógini. Tá eru töluni meira eftirfarandi.

Men fyri Finnoga Isaksen smakkar tað betur, at upphæddin er frá figgjarlógini heldur enn frá eini avtalu við dansku stjórnina. Men tað átti tað ikki at gjørt fyri Finnoga Arge, sum nú, samstundis sum vit fáa nýggju stýrisskipanarlógina, skal út at royna kreftir millum lóggevandi og útinnandi valdið.

Málið er eitt sindur paradoksalt, tí vit eru allir samdir um at nakað munagott skal henda. Men lat okkum for Guds skyld gera tað við umhugsni, soleiðis at loysnin ikki bert verður enn ein lappaløysn.

Jóannes Eidesgaard

Summartónar '95 leygardagin, sunnudagin & mánadagin

LEYGARDAGUR 8. juli
Kl. 11.30 Havnar kirkja

Føroysk Ljómlið
Kl. 17.00 KLAJSVÍK / Christianskirkjan
Ballerup Kammerkor

Kl. 13.00 BODANES
Pandora Stage: Vive la Foresta
(Tiltakið verður sostatt ikki í viðarlundini, sum áður lýst)
Kl. 19.30 FUGLAFJORDUR / kirkjan
Avanti!

SUNNUDAGIN 9. juli
Kl. 16.00 Norðurlandahúsið

MÁNADAGIN 10. juli
Kl. 20.00 MYKINES / kirkjan

Føroysk Ljómlið

Summartónar